

Võrratu must sõstar

TIIT KOHA

Aastakümneid aias kasvanud mustad sõstrad on targem uute vastu välja vahetada, sest tänapäeval on saada märksa paremaid sorte. Aga milline valida?

Juhani puukooli Lagedi istikuäri sõstraõhtul 28. juulil oli hea võimalus maitsta paljusid uusi sorte ja võrrelda neid vanematega, et oleks lihtsam otsustada. Need, kes suutsid paljude hõrkude maitsete seast oma lemmiku välja peilida, said väljavalitud sordi istiku ka kaasa osta.

Sõstraõhtu korraldas aiandusagronoom ja istikukasvataja Väino Eskla. Testimiseks oli ta oma istandikust kaasa võtnud 16 sordi musta sõstra marju, lisaks sai maitsta ka valgeid sõstraid ('Hele', 'Valko') ja võrrelda neid tuntud punase sõstra sordiga 'Hollandi punane' ning tutvuda tumeroosa tikriga (kunagine Julius Aamisepa aretis).

Sordivaatlused Kuusalus

Enne kui asume karpides ahvatlevalt otavaid musti mammusid proovima, räägib musta sõstra ekspert Väino Eskla lühidalt oma tööst. Selle võrratu marja sordivaatlusi alustas ta Harjumaal Kuusalus oma aias juba 1984. aastal. Kuna istandik asub liivasel pinnasel, on seased tingimused ekstreemsed, eriti suureks ohuks on põud. Tänu sellele aga on hea välja selgitada, millised sordid on kõige vastupidavamad.

Sordi headuse selgitamiseks on vaja pikemaid vaatlusi. Üldistusi omaduste kohta – haiguskindlus, kui tugevad on oksad jne – saab teha alles kümnekonna aasta jooksul.

Eskla vaatlustulemused on saadud põhjarannikul, kuid näiteks Lõuna-Eestis ja/või märksa raskemal muljal võivad sordid käituda veidi teisiti. Selliseid vaatlusi teeb Pärnumaal sõstrakasvataja Reet Karukäpp.

Kuusalu marjaaias on üle 30 musta sõstra sordi, aga kõiki pole mõtet paljundada. Pooled sordid on pärit Ukrainast ja Valgevenest. Seased kliimaolud on meile lähedased ja sordid sobivad meie tingimustesse. N-õ idapoolsete sortide väärt omadus on see, et nad peaaegu ei võta külge jahukastet ja osa ei võta ka pahlktesta.

Väino Eskla pakkus sõstraõhtul Lagedi istikuäris maitsta 16 musta sõstra sorti ja andis soovitusi selle hõrgu ja väärtusliku aiamarja kasvatamiseks.

Pahlkest on üldine nuhtlus. Koduaias, kus põõsaid on vähe, saab seda kahjurit siiski kontrolli all hoida. Selleks tuleb hilissügisel ja kevadtalvel ebaloomulikult ümaraks paisunud pungad ära korjata ja põletada, kolmas kord peab põõsad üle vaatama enne lehepungade avanemist.

Hakkame maiustama

Uuematest sortidest pakub Väino Eskla huvilistele maitsta järgmisi: 'Bagira', 'Lentjai', 'Othelo', 'Pamjati Vavilova', 'Polar', 'Titania', 'Triton', 'Tšornõi žemtšug', 'Varmas'.

Vanematest sortidest on võrdluseks kaasas 'Belorusskaja sladkaja', 'Bogatõr', 'Zagadka', 'Kantata 50', 'Minai Šmõrjov', 'Õjebyn'.

Paljude jaoks tekitab elevust rohelist värvi must sõstar, Soomes aretatud 'Vertti'. See ei ole tegelikult enam uudis, sort hakkas meil levima juba eelmise sajandi lõpuaastail.

Tänavune põud suve esimesel poolel jättis marjad väiksemaks, kui need

tavaliselt on. Aga maitsete on ikkagi võrratud! Mõned karbid saavad eriti ruttu tühjaks, näiteks suured ja magusad 'Bagira', 'Tšornõi žemtšug', 'Lentjai'. Väino Eskla sõnul on need uued sordid rahva seas juba üsna hinnatud. Suur ja magus musta sõstra mari on parem kui komm! Need sordid ongi dessertmarjad, mida on mõnus põõsalsalt suhu pista ja lauale panna.

Kuna nende sortide marjad valmivad ebaühtlaselt, mitte kõik korraga, jätkub maiustamist pikemaks ajaks. Koduaeda on nad seetõttu väga sobivad.

Mõni degusteerija kiidab väga sorti 'Varmas', selle varase ja magusa sordi aretas Pollis Asta Libek. Kogemused on näidanud, et 'Varmas' vajab hea saagi saamiseks rohkem niiskust ja raskema lõimisega mulda.

Kõige uuemad Eesti musta sõstra sordid on 'Ats', 'Almo', 'Elo' ja 'Karri', neid saab loodetavasti maitsta järgmise aasta sõstrapäeval. Kasvatajad on seni kiitnud sorti 'Elo'.

Maheda maitse hindajad kiidavad sorti 'Minai Šmõrjov'. See sort sobib